

Otvorenost zakonodavnih
institucija u Bosni i Hercegovini
i regionu

2023.

Otvorenost zakonodavnih institucija u Bosni i Hercegovini i regionu

Autorica: Amina Izmirlić Ćatović

Sarajevo, 2024.

Uvod

Koncept otvorene uprave obuhvata širok spektar politika i praksi koje mogu dovesti do novih načina upravljanja – može promovisati dobro upravljanje i podstaći bolje odlučivanje, smanjenje korupcije i efikasnije usluge koje vlasti isporučuju građanima/kama. Među ključnim karakteristikama otvorene uprave jeste transparentnost, odnosno dostupnost informacija i podataka potrebnih za kontrolu vlasti. Pored transparentnosti, ključni principi na kojima počiva otvorena uprava su participacija, odgovornost i integritet.

Kako bismo provjerili koliko parlamenti u regionu Zapadnog Balkana poštuju ove principe, Centar za demokratsku tranziciju (CDT), u saradnji s Metamorfozis fondacijom iz Sjeverne Makedonije, Partnerima za demokratske promene Srbija (Partneri Srbija) i Udruženjem građana i građanki “Zašto ne” iz Bosne i Hercegovine, razvija analitički instrument – Regionalni indeks otvorenosti.

Regionalni indeks otvorenosti daje pouzdanu sliku o tome koliko su parlamenti otvoreni prema građanima/kama i društvu, što nam omogućava da mapiramo područja za poboljšanja i kreiramo preporuke. Cilj naših aktivnosti jeste da doprinesemo sprovođenju reformi u ovoj oblasti kroz izgradnju partnerskog odnosa s parlamentima.

Parlamenti moraju intenzivirati sprovođenje politika otvorenosti i unaprijediti kvalitet komunikacije s građanima/kama. Pored toga, potrebno je da značajno promijene pristup kontroli izvršne vlasti, prelazeći s površne na temeljnu kontrolu, koja obezbjeđuje odgovornost svih članova izvršne vlasti. Samo otvorene i odgovorne institucije mogu raditi na stvaranju demokratskog društva kojem teže naše zemlje.

Ovo istraživanje sprovodimo osmu godinu zaredom. Prilikom tumačenja rezultata treba uzeti u obzir da je metodologija modifikovana u manjoj mjeri, zbog čega rezultati nisu direktno uporedivi s prošlogodišnjim. Međutim, podaci pokazuju da u radu parlamenta i dalje prevladavaju isti ili slični izazovi i stoga pozivamo sve parlamente da omogućе nesmetan uvid u njihov rad. Svi detalji našeg istraživanja javno su dostupni, a ostajemo otvoreni za sve sugestije, dobronamjerne kritike i rasprave o našem istraživanju i zaključcima.

¹ Izvještaj s 35. sjednice Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Evrope na temu “Transparentnost i otvorena uprava” od 7. novembra 2018.

Otvorenost parlamenata u regionu

Parlamenti imaju ključnu ulogu u demokratskom sistemu, te bi trebalo da budu nosioci procesa koji će omogućiti građanima/kama da efikasnije prate rad institucija. Međutim, složene političke okolnosti u zemljama Zapadnog Balkana negativno su utjecale na poziciju i ulogu parlamenta, otežavajući razvoj politika otvorenosti i transparentnosti.

Podaci Regionalnog indeksa otvorenosti pokazuju da i dalje postoji značajna neujednačenost u regionu kada je u pitanju otvorenost parlamenata, pa možemo govoriti o Crnoj Gori i Sjevernoj Makedoniji kao predvodnicama, dok Bosna i Hercegovina i Srbija ne ostvaruju značajnije pomake kada je riječ o dostupnosti informacija o radu i aktivnostima parlamenata.

Prema našim rezultatima, tradicionalno, prednjači Skupština Crne Gore s 88,14% ispunjenih indikatora otvorenosti, a zatim slijedi Skupština Sjeverne Makedonije sa 74,86%. Narodna skupština Republike Srbije ispunila je 57,24% indikatora otvorenosti, dok u Bosni i Hercegovini, Parlamentarna skupština BiH ispunjava 56,8% indikatora otvorenosti (Dom naroda ispunjava 56,76%, a Predstavnički dom 56,84%).

Za BiH i Srbiju karakteristično je da parlamenti na državnom nivou ostvaruju bolje rezultate u poređenju s parlamentima koji funkcionišu na nivou pokrajina i entiteta. Skupština Autonomne pokrajine Vojvodine ispunjava svega 24,86% indikatora otvorenosti, dok Narodna skupština Republike Srpske ispunjava 40,94%, a Parlament FBiH 37,07% indikatora otvorenosti (Predstavnički dom Parlamenta FBiH ispunjava 38,16%, a Dom naroda Parlamenta FBiH 35,99%).

U cilju boljeg razumijevanja konteksta u kojem su parlamenti iz šest zemalja regiona funkcionisali u prethodnoj godini, dajemo kratak pregled ključnih dešavanja koja su obilježila ili imala utjecaj na njihov rad i ulogu.

Političke promjene u Skupštini Crne Gore

Crna Gora dobila je treću vladu nakon krupnih političkih promjena koje su se desile 2020. godine. Parlamentarni izbori održani su u junu 2023. i, nakon višemjesečnih pregovora o formiranju nove vlasti, 30. oktobra izabrana je nova Vlada Crne Gore.

Za predsjednika parlamenta izabran je Andrija Mandić, lider koalicije koja je poznata po svom otvorenom i žestokom protivljenju NATO-u i proruskom stavu. Mandić nikada nije javno osudio agresiju Rusije na Ukrajinu, snažno se zalagao da Crna Gora poništi priznanje Kosova, a do danas nije istinski prihvatio ni presude međunarodnih sudova. To je ukazivalo na to da će nova parlamentarna većina biti suočena s izazovima usaglašavanja stavova o temama povodom kojih je često bilo odstupanja od temeljnih postulata EU i NATO-a. U suštini, ključni izazov predstavlja istinsko i na djelu prihvatanje vrijednosti EU i NATO-a².

Iako je Skupština Crne Gore godinama lider u regionu po nivou otvorenosti, kako to pokazuje Regionalni indeks otvorenosti, zabrinjava netransparentnost procesa rada na prvom zakonu o Skupštini. Na zalasku prošle godine, predsjednik Skupštine najavio je da će dati prijedlog zakona do kraja marta ove godine, a potom je u maju iz njegovog kabineta rečeno da pravni tim priprema prijedlog nacрта koji će predložiti Kolegijumu šefa parlamenta. Međutim, javnost do danas nema nikakve informacije o izradi ovog zakona.

To ukazuje na to da se ne saopštavaju tačne informacije iz parlamenta ili da se na ovom zakonu radi iza zatvorenih vrata. Ovakav pristup nije odlika demokratskih društava i može rezultirati predlaganjem rješenja koja nisu prethodno usklađena i dogovorena u parlamentu i koja ne odražavaju potrebe i interese našeg sistema.

² Centar za demokratsku tranziciju, "Izazovi i očekivanja: osvrt na ključne prioritete programa rada 44. Vlade Crne Gore", 2023, <https://www.cdtmn.org/analize/izazovi-i-ocekivanja-osvrt-na-kljucne-prioritete-programa-rada-44-vlade-crne-gore/>

Svjedočili smo i trećem neuspješnom pokušaju izmjena Zakona o slobodnom pristupu informacijama, kojima je trebalo konačno regulisati problematična ograničenja kroz primjenu testa štetnosti i proširiti opseg informacija koje su institucije dužne proaktivno objavljivati.

Podsjećamo, u Crnoj Gori je pravo na slobodan pristup informacijama degradirano izmjenama zakona iz 2017. godine, kada je uveden institut poslovne i poreske tajne. Samim tim, zakon se koristi za sužavanje prostora za kontrolu područja koja su osjetljiva na korupciju, a institucije su u mogućnosti da prikriju i bazične informacije o svom radu.

Polarizacija i potreba za dodatnim unapređenjem transparentnosti u Sjevernoj Makedoniji

U Izvještaju Evropske komisije za Sjevernu Makedoniju za 2023. godinu preporučuje se poboljšanje parlamentarnog rada kroz konstruktivnu političku saradnju, bolje planiranje zakonodavnih aktivnosti te veću transparentnost i odgovornost.

Kao jedan od ključnih problema ističe se politička polarizacija u parlamentu, koja je usporila usvajanje reformskih zakona i imenovanja. Nadalje, jedna od kritika usmjerena je i na pretjeranu upotrebu ubrzanih procedura koje su često korištene bez adekvatnih konsultacija i planiranja, s obzirom na to da bi ove procedure trebale biti rezervisane za zakone direktno povezane s pravnim normama EU umjesto što su služile za izbjegavanje javnih rasprava.

Kao jedna od pozitivnih opservacija iz Izvještaja navodi se činjenica da je nastavljen rad na utvrđivanju krivične odgovornosti za one koji su orkestrirali ili učestvovali u nasilnom napadu na Skupštinu 27. aprila 2017. godine⁴.

Pored toga, Skupština Republike Sjeverne Makedonije tokom 2023. godine bila je dio procesa izrade 6. nacionalnog akcionog plana (NAP)⁵ inicijative "Partnerstvo za otvorenu upravu 2024–2026". Pored mjera za otvorenu upravu i otvoreno pravosuđe, postoji i poglavlje posvećeno otvorenosti Skupštine.

Po obavezi predviđenoj u prethodnom NAP-u⁶, kreirani su nova internet-stranica parlamenta i portal otvorenih podataka, koji sadrži skup podataka o radu Skupštine. Također, u 2023. godini instalirane su kamere koje omogućavaju uživo prenos sjednica Skupštine.

⁴ *North Macedonia 2023 Report*, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_693%20North%20Macedonia%20report.pdf

⁵ *Ibid*

⁶ *Nacionalni akcioni plan za POV (2024–2026)*, <https://shorturl.at/9V6Uj>

⁷ *Nacionalni akcioni plan za POV (2021–2023)*, <https://shorturl.at/8jAyE>

Opstrukcije, uslovljavanja i kontroverzna zakonska rješenja u Bosni i Hercegovini

Opšti izbori u Bosni i Hercegovini održani su krajem 2022. godine, a novi sazivi državnog i entitetskih parlamenata započeli su s radom krajem te godine i početkom 2023. Usvajanje zakona bitnih za EU put Bosne i Hercegovine bilo je često uslovljeno zahtjevima političkih partija iz vladajuće većine. Također, nisu izostali ni bojkoti rada državnog parlamenta od parlamentaraca/ki iz Republike Srpske. U ovom periodu parlamenti i na državnom i na entitetskom nivou usvojili su nekoliko kontroverznih zakona, poput novog državnog ZOSPija i kriminalizacije klevete u Republici Srpskoj, koji su zavrijedili oštre i opravdane kritike domaće javnosti, ali i međunarodnih organizacija.

Parlamentarna skupština BiH je u prvoj godini mandata bila aktivnija⁷ u poredenju s prethodnim sazivom, održavši ukupno 40 sjednica u oba doma. Doneseni zakoni uglavnom su se fokusirali na stabilnost sistema finansiranja BiH, upravljanje javnim finansijama i ispunjenje međunarodnih finansijskih obaveza.

Novi Zakon o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija BiH, usvojen krajem augusta 2023. godine, privukao je veliku pažnju medija, organizacija civilnog društva i javnosti u ovoj zemlji. Naime, ovaj zakon sadrži dugu listu izuzetaka ili mogućih ograničenja pristupu informacijama u posjedu javnih vlasti te samim tim ostavlja prostor za diskreciono odbijanje zahtjeva za pristup informacijama. Pored toga, zabrinjavajuće je i što su rad Narodne skupštine RS ponajviše obilježile teme poput ograničavanja slobode govora, kriminalizacije klevete i pitanja državne imovine⁸.

Kada je riječ o federalnom Parlamentu⁹, rad oba doma ovog parlamenta teško je pratiti, s obzirom na to da bilježimo probleme zakašnjelog objavljivanja zapisnika sa sjednica i uskraćivanja prikaza rezultata glasanja te zbog činjenice da javnosti nisu dostupni podaci o načinu glasanja parlamentaraca/ki koji/e su na poziciju stigli/e direktnim glasovima građana i građanki BiH.

⁷ Javna rasprava, "Pregled prve godine: Parlamentarna skupština BiH aktivnija i produktivnija u novom mandatu", <https://www.javnarasprava.ba/bih/News/Details?Id=234>

⁸ Javna rasprava, "Godina rada Narodne skupštine Republike Srpske: O čemu se raspravljalo i kako se glasalo?", <https://www.javnarasprava.ba/bih/News/Details?Id=230>

⁹ Javna rasprava, "Pregled prve godine: Koliko je bio aktivan Parlament Federacije Bosne i Hercegovine", <https://www.javnarasprava.ba/bih/News/Details?Id=233>

Izbori, proceduralne manipulacije i političke napetosti u Srbiji

Narodna skupština Republike Srbije nastavila je da se suočava s dugogodišnjim problemima i tokom 2023. godine pa iako je opozicija učestvovala u radu parlamenta, to nije dovelo do normalizacije parlamentarnog života. Podsjećamo, krajem 2023. godine po treći put u četiri godine¹⁰ raspisani su parlamentarni izbori. Zbog dugog procesa formiranja Narodne skupštine, njen utjecaj na politički život Srbije značajno je oslabljen. Od početka 2020. do kraja 2023. godine Narodna skupština bila je raspuštena i neaktivna 477 dana, što je trećina ukupnog vremena.

Vladajuća većina često je zloupotrebljavala procedure, a verbalni sukobi su i 2023. godine obilježili rad parlamenta, baš kao što su i politički neistomišljenici i predstavnici opozicije nastavili biti na meti poslanika vladajuće partije. Da rad Narodne skupštine Republike Srbije zavisi od politike i izvršne vlasti, evidentno je bilo kroz ograničavanje rada Anketnog odbora za ispitivanje masovnih ubistava koja su se dogodila u maju 2023. godine. Kao i prethodnih godina, Vlada je nastavila da bude jedini uspješan predlagač zakona, dok čak 34 prijedloga zakona opozicije nisu ni razmatrana.

Nedovoljna transparentnost rada Skupštine može se ilustrovati kroz dva događaja iz 2023. godine. U junu je članovima Nacionalnog konventa za Evropsku uniju (NKEU) zabranjeno prisustvo na sjednici Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje¹¹. Također, u istom mjesecu, organizacija CRTA ukazala je na manipulaciju zvaničnog transkripta sa zasjedanja, kada je rukovodstvo Narodne skupštine izbacilo iz zvaničnog transkripta dobacivanje poslanika Nebojše Bakareca (SNS), koji je opozicionog poslanika optužio za ubistvo¹².

¹⁰ Centar savremene politike, "Izveštaj iz senke/Stanje demokratije u Srbiji", 2023, <https://centarsavremenepolitike.rs/wp-content/uploads/2020/07/Stanje-demokratije-2023.pdf>

¹¹ Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, "Nacionalnom konventu uskraćeno prisustvo sjednici Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje", 2023, <https://eukonvent.org/nacionalnom-konventu-uskraceno-prisustvo-sednici-parlamentarnog-odbora-za-stabilizaciju-i-pridruzivanje/>

¹² Organizacija CRTA, Otvoreni parlament, "Hitno zaustaviti cenzuru u Skupštini Srbije", 2023, <https://otvoreniparlament.rs/aktuelno/570>

Narodna skupština Srbije učestvovala je u izradi Petog akcionog plana za sprovođenje inicijative “Partnerstvo za otvorenu upravu”. S tim u vezi u peti Akcioni plan za Srbiju unesena je preporuka za unapređenje proaktivne transparentnosti i izgleda internet-stranice Narodne skupštine Republike Srbije. Ipak, iako je Akcioni plan usvojen u decembru 2023. godine¹³, do trenutka pisanje ove analize nije bilo informacija o tome da je ispunjenje ove preporuke započeto.

¹³ *Zaključak o usvajanju Akcionog plana za sprovođenje inicijative “Partnerstvo za otvorenu upravu u Republici Srbiji” za period 2023–2027. godine: 119/2023-34,*
<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/zakljucak/2023/119/1>

Izazovi u organizacionoj i finansijskoj transparentnosti parlamenata

Pojedini parlamenti u regionu ne zadovoljavaju neke od bazičnih indikatora koji se tiču dostupnosti informacija o članovima/icama akutelnog saziva. Naprimjer, nisu objavljene biografije i kontakt-podaci poslanika/ca na internet-stranici Narodne skupštine Srbije, kao ni biografije čelnika Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine. Ovi podaci nisu dostupni ni u slučaju Parlamentarne skupštine BiH (oba doma).

Također, informacije o platama javnih funkcionera/ki nisu dostupne u Sjevernoj Makedoniji i BiH (s izuzetkom Doma naroda Parlamenta Federacije BiH). Spisak državnih službenika/ca i namještenika/ca ne može se pronaći na internet-stranicama parlamenata ni Srbije ni BiH.

Narodna skupština RS i Parlament FBiH ne objavljuju dokumente o kojima će se raspravljati na sjednicama odbora.

Nijedan parlament u regionu ne objavljuje godišnji program rada, a samo Skupština Crne Gore objavljuje polugodišnje izvještaje o svom radu.

I budžetska transparentnost morala bi se unaprijediti, naročito u pogledu objavljivanja završnog računa, koji nije dostupan na internet-stranicama parlamenata u Srbiji i BiH (s izuzetkom Doma naroda Parlamenta Federacije BiH).

Transparentnost javnih nabavki još je jedno polje koje zahtijeva unapređenja. Parlamenti u BiH i Srbiji nemaju praksu objavljivanja poziva o javnim nabavkama na svojim internet-stranicama (s izuzetkom Narodne skupštine Republike Srpske), a odluke o javnim nabavkama ne objavljuju Narodna skupština Republike Srbije i Skupština Autonomne pokrajine Vojvodine. Također, ugovore o javnim nabavkama ne objavljuje nijedna parlamentarna institucija iz BiH i Srbije, dok godišnji izvještaj o javnim nabavkama objavljuje samo parlament u Sjevernoj Makedoniji.

Ojačati vezu između građana/ki i parlamenata

Uspostavljanje mehanizma E-peticija, koji bi podstakao aktivnije učešće građana/ki u zakonodavnom procesu, još uvijek nije praksa u parlamentima BiH, Srbije i Sjeverne Makedonije. S druge strane, Crna Gora je jedina zemlja u regionu koja je implementirala E-peticije, ali je potrebno naglasiti potrebu za dodatnom promocijom, jer podaci pokazuju da E-peticije još uvijek nisu dovoljno zaživjele.

Samo Skupština Crne Gore i Narodna skupština Republike Srbije imaju uputstva ili mehanizam putem kojeg građani/ke mogu uputiti peticije, a jedino Skupština Sjeverne Makedonije i Narodna skupština Republike Srbije imaju parlamentarne urede na lokalnom nivou.

Parlamenti ne koriste dovoljno potencijal društvenih mreža za ostvarivanje komunikacije s građanima/kama. Parlament BiH, Parlament FBiH, Narodna skupština RS i Narodna skupština Srbije nemaju svoje naloge na Facebooku i X-u; Narodna skupština Srbije ima nalog na X-u, ali ga ne koristi više od deset godina.

Na zahtjeve za slobodan pristup informacijama, koje smo uputili u okviru ovog istraživanja u cilju prikupljanja posebnih setova podataka, odgovorili su nam svi parlamenti u zakonskom roku osim parlamenta u Sjevernoj Makedoniji. Međutim, kada je riječ o upitnicima koji su poslani s ciljem detaljnijeg ispitivanja praksi i politika u oblasti otvorenosti i transparentnosti, nismo dobili odgovore od Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamenta Federacije BiH, Narodne skupštine Republike Srbije i Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine. Nedostavljanje ovih odgovora ukazuje na nedostatak zainteresovanosti institucija kada je riječ o poboljšanju otvorenosti i transparentnosti, kao i posvećenosti navedenih institucija da saraduju s organizacijama civilnog društva na ovako važnim temama.

Interesantno je da Narodna skupština Republike Srbije i sve parlamentarne institucije na nivou entiteta u BiH nemaju čak ni sekciju s relevantnim informacijama za ostvarivanje slobodnog pristupa informacijama.

Informacije kojima je po zahtjevu odobren pristup dostupne su samo na internet-stranici Skupštine Crne Gore.

Otvorenost parlamenata u Bosni i Hercegovini

Kao i u dosadašnjim istraživanjima, s obzirom na specifičnost uređenja Bosne i Hercegovine, istraživanjem za 2023. godinu obuhvaćeni su parlamenti na državnom, ali i entitetskim nivoima, te se istraživala otvorenost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, odnosno njena dva doma – Predstavničkog doma i Doma naroda – otvorenost Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i njegova dva doma – Predstavničkog doma i Doma naroda – kao i otvorenost Narodne skupštine Republike Srpske.

Bosna i Hercegovina se i ovog puta nalazi na predzadnjem mjestu s gotovo identičnim rezultatom kao i u istraživanju za prethodnu godinu, te otvorenost ovog puta iznosi 46%. Ovaj je rezultat nešto lošiji u odnosu na prethodnu godinu, čime se nastavlja trend blagog opadanja otvorenosti i transparentnosti parlamentarnih institucija u BiH.

Kada su u pitanju četiri principa na kojima su zasnovani indikatori, evidentno je da bi se rezultat otvorenosti i transparentnosti u svim segmentima mogao značajno unaprijediti, s obzirom na to da rezultat nijednog od ova četiri principa ne prelazi 50%, što znači da parlamentarne institucije u BiH, u prosjeku, ne ispunjavaju ni polovinu postavljenih indikatora u ove četiri domene.

Najotvoreniji parlament u BiH je, kao i prethodnih godina, državni parlament, odnosno Parlamentarna skupština BiH, s prosječnim rezultatom otvorenosti od 57%. I dok je potrebno unaprijediti ovaj rezultat i postići viši nivo otvorenosti i transparentnosti, prosjek parlamentarnih institucija dodatno "kvare" rezultati entitetskih parlamentarnih institucija. Naime, Narodna skupština Republike Srpske ostvarila je rezultat od 41%, dok Parlament Federacije Bosne i Hercegovine ima prosjek otvorenosti od svega 37%.

Zaključno, parlamentarne institucije u Bosni i Hercegovini imaju značajan prostor za poboljšanje u pogledu otvorenosti i transparentnosti. Kao što ćemo pokazati na primjerima u nastavku, u nekim slučajevima potrebna su samo tehnička unapređenja. Ipak, iskrena posvećenost otvorenosti i transparentnosti državnih službenika/ca i rukovodilaca institucija ključna je za značajan napredak.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine: Predstavnički dom i Dom naroda

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine najviši je zakonodavni organ Bosne i Hercegovine, koji se sastoji od dva doma – Predstavničkog doma (57%) i Doma naroda (57%) – te su oba doma i ove godine najotvorenije parlamentarne institucije u BiH. Međutim, neophodno je napraviti značajniji iskorak ka postizanju većeg nivoa otvorenosti i transparentnosti ovih institucija.

U domenu transparentnosti nedostaju organizacijske informacije poput CV-a čelnika/ca institucije, informacije o imenima i pozicijama državnih službenika/ca, kao i informacije o platama; dostupnost dokumenta koji se odnosi na program rada i izvještaj o radu (s izuzetkom izvještaja o radu za PD PSBiH), a ne postoje ni strategija ili pravilnik koji osiguravaju otvorenost i transparentnost te institucije. Pored toga, zapisnici o glasanju i stenogrami sjednica odbora ne objavljuju se na *web* stranici PSBiH.

Oblasti budžetske transparentnosti i transparentnosti javnih nabavki također bi se mogle unaprijediti kroz redovne objave dokumenata budžeta, izvještaja o izvršenju budžeta, budžeta za građane/ke te kroz objavu poziva, odluka i ugovora o javnim nabavkama na *web* stranici institucije.

U domenu pristupačnosti mogao bi se unaprijediti indikator koji se odnosi na pristup informacijama, a koji podrazumijeva objavu baze svih pristiglih zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Također, iako su oba doma odgovorila na zahtjev za slobodan pristup informacijama, jedan od razloga nešto lošijeg rezultata jeste i činjenica da oba doma nisu odgovorila na upitnik koji je u okviru istraživanja poslan svim institucijama, zbog čega je dio indikatora negativno ocijenjen. Prethodnih godina ove su institucije odgovarale na upitnik, zbog čega je rezultat otvorenosti bio veći i davao značajniji uvid u rad ove institucije.

Preporuka je da se unaprijedi i segment interakcije s građanima/kama kroz dostupnost smjernice za izražavanje zabrinutosti i pritužbe, i objavljivanje žalbi na *web* stranici, zatim kroz dostupnost direktnog *online* komunikacijskog kanala na *web* stranici putem kojeg građani/ke mogu izraziti zabrinutost, pritužbe i žalbe, a posebno bi napredan korak bila uspostava mehanizma E-peticija.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine: Predstavnički dom i Dom naroda

Baš kao i državni parlament, Parlament FBiH ima dvodomnu strukturu i najviše je zakonodavno tijelo u entitetu Federacija Bosne i Hercegovine. Parlament Federacije Bosne i Hercegovine ima prosjek otvorenosti od oko svega 37%, gdje Dom naroda ostvaruje rezultat od 36%, a Predstavnički dom od 38%, što ove institucije stavlja na začelje kada je riječ o otvorenosti i transparentnosti parlamentarnih institucija u BiH.

U oblasti transparentnosti potrebno je unaprijediti organizacijske informacije poput dostupnosti organograma, informacija o imenima i pozicijama državnih službenika/ca i platama, dostupnosti dokumenta programa rada, kao i izvještaja o radu institucije i odbora, detaljnih informacija o prisustvu izabranih dužnosnika/ca na sjednicama, evidencije glasanja na plenarnim sjednicama i sjednicama odbora.

Pored toga, institucija nema strategiju ili pravilnik koji osigurava otvorenost i transparentnost te institucije niti komunikacijsku (PR) strategiju, a segment budžetske transparentnosti također bi mogao biti unaprijeđen kroz potpunu objavu svih relevantnih budžetskih informacija – od dokumenta budžeta do polugodišnjih i godišnjih izvještaja o izvršenju budžeta.

Segment transparentnosti javnih nabavki mogao bi se unaprijediti kroz objavu svih poziva za javne nabavke na *web* stranici, kao i kroz objavu svih ugovora o javnim nabavkama.

U domenu pristupačnosti mogao bi se unaprijediti segment koji se odnosi na slobodan pristup informacijama. Naime, na *web* stranici ovih domova ne postoji posebna sekcija koja sadrži sve potrebe informacije o slobodnom pristupu informacijama niti je dostupna baza svih SPI zahtjeva. Oba doma odgovorila su na zahtjev za slobodan pristup informacijama poslan na početku istraživanja, međutim, jedan od razloga nešto lošijeg rezultata jeste i činjenica da oba doma nisu odgovorila na upitnik koji je u okviru istraživanja poslan svim institucijama, zbog čega je dio indikatora negativno ocijenjen.

Preporuka je da se unaprijedi i segment interakcije s građanima/kama kroz dostupnost smjernica za izražavanje zabrinutosti, pritužbe i objavljivanje žalbi na *web* stranici, te kroz dostupnost direktnog *online* komunikacijskog kanala na *web* stranici putem kojeg građani/ke mogu izraziti zabrinutost, pritužbe i žalbe. Posebno napredan korak bila bi uspostava mehanizma E-peticija.

Narodna skupština Republike Srpske

Narodna skupština Republike Srpske, najviši zakonodavni organ u ovom entitetu, ostvarila je rezultat od 41%, što predstavlja blagi pad u odnosu na rezultat iz 2022. godine.

U oblasti transparentnosti i dalje nedostaju indikatori kao što su dostupnost informacija o platama ili spisak imena i pozicija državnih službenika/ca. Nedostaju i godišnji, polugodišnji i kvartalni izvještaji o radu ove institucije i njenih komiteta, kao i dostupnost strategija ove institucije; ne vrši se audio/video prenos sjednica niti se objavljuju transkripti održanih sjednica ove institucije i njenih radnih tijela.

Do poboljšanja nije došlo ni kada je u pitanju budžetska transparentnost, pa se i dalje ne objavljuju budžet za građane/ke, periodični, polugodišnji i finalni izvještaji o izvršenju budžeta, a u pogledu transparentnosti javnih nabavki bilo bi potrebno unaprijediti aspekt objave ugovora o javnim nabavkama, ali i objave dokumenta plana javnih nabavki, koji u momentu istraživanja nije bio dostupan za 2023. godinu.

Kada je riječ o domeni pristupačnosti, a naročito pristupa informacijama, ova institucija na svojoj *web* stranici nema, kao što je to bio slučaj i prethodnih godina, ažurirane informacije, odnosno uputstva za ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama, ili zasebnu sekciju sa svim podacima i informacijama relevantnim za oblast slobodnog pristupa informacijama, ili bazu svih pristiglih SPI zahtjeva. Potrebno je istaći da je NSRS, pored odgovora na naš SPI zahtjev poslan na početku istraživanja, odgovorila i na upitnik poslan na početku istraživanja, što je čini jedinom parlamentarnom institucijom koja je odgovorila na upitnik.

NSRS nema ni PR strategiju, kao ni direktan kanal za komunikaciju s građanima/kama na *web* stranici, a korištenje mreža Facebook i Twitter/X također su indikatori koje je potrebno unaprijediti kada je u pitanju Narodna skupština Republike Srpske.

Metodologija

Regionalni indeks otvorenosti mjeri stepen do kojeg su institucije zemalja Zapadnog Balkana otvorene prema građanima/kama i društvu na osnovu četiri principa: transparentnost, pristupačnost, integritet i učinkovitost.

Princip transparentnosti podrazumijeva da su organizacione informacije, budžet i postupak javnih nabavki javno dostupni i objavljeni. Pristupačnost se odnosi na obezbjeđivanje i poštovanje procedura za slobodan pristup informacijama i poboljšanje dostupnosti informacija kroz mehanizam javnih rasprava i jačanje interakcije s građanima/kama. Integritet obuhvata dostupnost mehanizama za prevenciju korupcije. Posljednji princip, učinkovitost, tiče se monitoringa i evaluacije politika koje sprovode institucije.

Vodeći se međunarodnim standardima, preporukama i primjerima dobre prakse, ovi principi su dalje razrađeni kroz posebne kvantitativne i kvalitativne indikatore koji se ocjenjuju na osnovu dostupnosti informacija na službenim internet-stranicama institucija, kvaliteta pravnog okvira za pojedinačna pitanja te drugih izvora javnog informisanja i upitnika koji su proslijeđeni institucijama. Kroz indikatore smo mjerili i analizirali otvorenost institucija zakonodavne vlasti.

Mjerenje je sprovedeno u periodu od februara do juna 2024. Greška mjerenja iznosi +/- 3%. Na osnovu rezultata istraživanja uradili smo analizu s ključnim kritičnim tačkama i problemima u domenu otvorenosti rada institucija, za koje se nadamo da su od koristi za unapređenje njihovog rada.

